

בני נוער להע"בים

תפיסת העבודה

ביחידות לקידום נוער – היל"ה

כתיבה ופיתוח:

- אביב שפיגלמן – M.S.W מנהל ארצי תחום פיתוח מקצועי -
מטה קידום נוער - היל"ה, החברה למתנ"סים
- ד"ר נטע ארקין - מנחת תעסוקה ארצית, מובילת תחום נערות -
מטה קידום נוער - היל"ה, החברה למתנ"סים

ליווי מקצועי:

- **דפנה גרינר** - מנהלת היחידה ליעוץ וטיפול של המרכז הגאה -
האגודה למען להט"ב בישראל
- **ליה רינג** - מטפלת קלינית בנוער להט"ב

עריכת לשון:

נטע אונטרמן

תודות:

אתי יעקב-גבאי - מנחת תחום הורים, מטה קידום נוער - היל"ה - החברה למתנ"סים
ד"ר גל הרץ - מטה קידום נוער - משרד החינוך
טלי שמיר-ורצברגר - מ"מ מנהל תחום חינוך-טיפול ארצי. קידום נוער - היל"ה - החברה למתנ"סים
יסמין בנאי - מנחת חינוך טיפול מחוז דרום. קידום נוער - היל"ה - החברה למתנ"סים
עופר יהודה, טליה מנסבך והדס כרם בלומנדל - מחלקת הדרכה איגי
ד"ר צח סלור - ממונה תחום חינוך-טיפול. מטה קידום נוער היל"ה - משרד החינוך
שי באושטיין - עו"ס לנוער גאה - רונ"ן - היחידה לקידום נוער בת-ים

תוכן העניינים

6	הקדמה
8	חלק ראשון – נוער להט"ב מאספקטים שונים
14	חלק שני – נוער להט"ב ביחידות לקידום נוער
18	חלק שלישי – חומר רקע והעשרה
22	מילון מושגים
23	מקורות
24	נספח – רשימת ארגונים להט"בים לבני נוער והסברה

הקדמה

היחידות לקידום נוער ברחבי הארץ מטפלות במגוון רחב של בני נוער, המגיעים.ות ליחידה בשל סיבות שונות לנשירה ממשית או סמויה מבית הספר ובשל קשיים אחרים. חלק מהאוכלוסייה המטופלת מונה גם בני.ות נוער שהסיבות לנשירתם.ן קשורות בנטייתם.ן המינית או בזהותם.ן המגדרית.

תקופת ההתבגרות הינה תקופה מאתגרת התפתחותית, חברתית ורגשית לכלל בני.ות הנוער, אך ללהט"בים מביניהם.ן המשימה לצלוח תקופה זו באופן מיטבי עלולה להיות קשה אף יותר. תחושת השונות, לצד חוסר השייכות, חשש מתיוג חברתי שלילי, חוויית הבדידות, ולעתים גם זרות מהקרובים אליהם ביותר, הינם מנת חלקם של בני.ות נוער להט"בים רבים. לפיכך בקרב נערים ונערות אלו ישנה שכיחות גבוהה יותר של מצבי סיכון, העלולים לגרום לנשירה מבית הספר (בעיקר אם הנטייה המינית או הזהות המגדרית מוחצנת, כמו אצל נוער טרנסג'נדר). במקרים אלו בני.ות הנוער מאותרים.ות ומופנים.ות לטיפולן של היחידות לקידום נוער.

עובדי קידום נוער, המלווים את בני ובנות הנוער הלהט"בי, נתקלים לא פעם בחוסר ידע ספציפי לגבי מצבי הסיכון הייחודיים לנוער זה ולדרכי הטיפול המותאמות להם. על מנת לאפשר עבודה חינוכית-טיפולית מקצועית, עמדת המוצא של העובדים לגבי נושא הלהט"ביות, בעיקר עם אוכלוסיות שנושא זה בהן הוא טאבו, דורשת מודעות ושיח פתוח וכן.

מודעות ושיח פתוח וכן על סוגיות להט"ביות הן נקודת המוצא לקיומו של תהליך חינוכי- טיפולי מקצועי, במיוחד בעבודה עם בני נוער, שמגיעים ממסגרת חברתית שבה הנושא הוא טאבו.

¹ בחוברת זו בחרנו להציב נקודה בהתייחסות להטיה מגדרית, כי הנקודה מייצגת את כל הקשת המגדרית ואינה בינארית כמו הלובסן, שמשמעותו או או.

מערות החוברת

1. מתן ידע ומידע עדכני בנושא נוער להט"ב במיוחד בקידום נוער
2. הכרות עם מצבי הסיכון של נוער להט"ב וזיהויים
3. ביסוס התפיסה החינוכית-טיפולית בעבודה עם נוער להט"ב ביחידות לקידום נוער
4. מתן כלים בבניית תכנית התערבות מותאמת לנוער להט"ב

חלק ראשון – נוער להט"ב מאספקטים שונים

להט"ביות מהי?

- בני.ות הנוער במפגש עם הזהות המינית המתגבשת
- נוער להט"ב בישראל
- זרקור מיוחד על נוער טרנסג'נדר
- נוער להט"ב מאוכלוסיות מסורתיות
- נוער להט"ב במערכת החינוך

להט"ביות מהי?

להט"ב² הינם ראשי התיבות של המלים לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים. יות ובי-סקסואליים.ות. מקובל להשתמש במושג 'הקהילה הגאה' המאגד תחתיו את כל מי שאיננו מזהה את עצמו כסיסג'נדר (בעל התאמה בין הזהות המגדרית למין הביולוגי) ו/או הטרוסקסואל (בעל משיכה מינית לבני המין השני).

בני.ות נוער במפגש עם הזהות המינית המתגבשת

אחת ממשימות ההתפתחות בתקופת גיל ההתבגרות היא התפתחות תפיסת העצמי וגיבוש הזהות האישית. בתקופה סוערת זו מתעצבת תפיסתם של המתבגרים לגבי עצמם ולגבי העולם, ומתרחש תהליך של גיבוש הזהות המגדרית והמינית. במקביל מתקיימים שינויים פיזיולוגיים שאיתם בני.ות הנוער נדרשים.ות להתמודד. קבלת שינויים אלה לצד התמודדות עם תפקידי המגדר, המוכתבים על ידי החברה והתרבות בה הם נמצאים, היא תהליך מורכב, מתמשך ועדין. כאשר בני.ות הנוער חווים.ות בוושה והסתרה של רצונותיהם, צרכיהם.ן ומאוויהם.ן או כאשר הם.ן מרגישים.ות אי התאמה בין המין הביולוגי לחוויית המגדר שלהם.ן, תהליך גיבוש

² פירוט והסבר על המונחים השונים ניתן למצוא במילון המושגים בסעיף 4 בחלק השלישי של החוברת.

הזהות האישית הופך להיות מורכב. (לדוגמא, נערה שמרגישה מגיל צעיר שהיא בן, מתלבשת כבן ופועלת כבן, חווה פער בין הזהות המגדרית שברצונה לאמץ ובין הזהות הביולוגית שלה. במקרים כאלה הם עלולים לפתח מנגנונים של כעס ושנאה עצמית הפוגעים בתפקודם וברווחתם. בזירות החיים השונות. לעומת זאת צליחה מיטבית של תהליך זה תשפיע באופן חיובי על מצבם הנפשי ותפיסתם העצמית של בני.ות הנוער בהווה ובהמשך חייהם).

אנו נוטים להבין את המציאות על פי קטגוריות וסכמות מסוימות. לרוב סכמות אלו דיכוטומיות ומכילות שני משתנים המנוגדים זה לזה. כך גם לגבי הגדרות מיניות. מקובל לראות את הזהות המינית (רכיב בזהות המשקף היבטים שונים הקשורים למיניות) והנטייה המינית (כלל המשיכות המיניות שאדם מסוים חש כלפי אחרים) כמחולקות לשתיים: הטרנסקסואליות והומוסקסואליות. אך עם השנים והצטברות מחקרים בנושא שונתה ההתבוננות הקוטבית ואומצה ההבנה, הרואה בנטייה המינית תכונה נזילה, המשתנה לאורך הבגרות. לא עוד רק נטייה הומוסקסואלית או הטרנסקסואלית, אלא רצף שלם של תנועה ביניהן, הכולל ביסקסואליות (משיכה מינית לגברים ולנשים) או פאן-סקסואליות (נטייה מינית המאופיינת במשיכה אסתטית, אהבה רומנטית או תשוקה מינית כלפי אנשים ללא קשר לזהותם המגדרית או למינם הביולוגי). המנעד מבוסס על חשיבה פלורליסטית וגמישה המושפעת מתרבות, סביבה, אישיות ומערכות יחסים (ענתבי, 2011).

תרומה נרחבת להבנה זו הם ללא ספק פרסומם של "דוחות קינסי".³ "דוחות קינסי" מציגים סולם המסביר את הנטייה המינית של האדם. הסולם מדרג התנהגות מינית בין 0-6. 0 מייצג אדם הטרנסקסואלי (סטרייט) ו-6 מייצג אדם הומוסקסואל (מתייחס להומואים ולסביות כאחד). סימן ה-X מסמל קטגוריה של א-מיניות.

א-מיניות	הומוסקסואליות מוחלטת	בעיקר הומוסקסואלית, נטייה הומוסקסואלית באופן מזדמן	בעיקר הומוסקסואלית, אך נטייה הומוסקסואלית משמעותית יותר מבאופן מזדמן	נטייה הומוסקסואלית והומוסקסואלית באופן שווה - ביסקסואליות	בעיקר הומוסקסואלית, אך נטייה הומוסקסואלית משמעותית יותר מבאופן מזדמן	בעיקר הומוסקסואלית, נטייה הומוסקסואלית באופן מזדמן	הטרנסקסואליות מוחלטת
x	6	5	4	3	2	1	0

מגוון נטיות ביסקסואליות

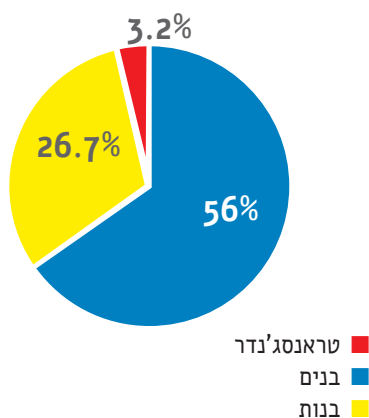
³ <https://kinseyinstitute.org>

בעשורים האחרונים אנו עדים לתהליך בו בני.ות נוער נוטים.ות יותר ויותר להגדיר את עצמם.ן על רצף הנטייה המינית, המורכבת מזהויות מיניות רבות. בני.ות נוער מדור ה-Z (ילידי.ות 2010-1995) מתייחסים.ות לנושא הלהט"ביות בצורה פתוחה יותר וגמישה מאשר בעבר, גם בהגדרתם.ן האישית וגם בתפיסת קהילת הלהט"ב.

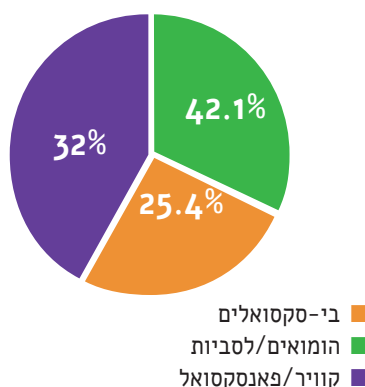
נוער להט"בי בישראל

במחקר⁴ אודות סוגיות שונות הקשורות לנוער להט"ב, שנערך בשנת 2016 מטעם ארגון איגי וכלל כ-1,100 בני.ות נוער המשתייכים.ות לקבוצות נוער בגילאי 12-18 החברים.ות בארגון, נמצאו הנתונים הבאים:

הגדרת הזהות המגדרית

הגדרת הנטייה המינית

מתוך כך ניתן להבין, שמרבית בני.ות הנוער שנדגמו נעים על רצף כלשהו של נטייתם המינית והמגדרית.

בנוסף מצא המחקר, שרוב בני.ות הנוער במדגם יצאו מהארון בפני אדם כלשהו (ב-90%), ושהגיל הממוצע ליציאה מהארון היה 14.5 (פזמוני-לוי, שילה ורוגל, 2017).

⁴ מרכז המחקר של איגי מצבם של תלמידים גאים במערכת החינוך - 2016

זרקור מיוחד על נוער טרנסג'נדר

טרנסג'נדרים הם אנשים אשר מתנהגים, מתלבשים, ומתבטאים באופן שאינו תואם את זהותם המגדרית הביולוגית. בשנים האחרונות אנו עדים לעליה במספר בני.ות נוער הנמצאים.ות על רצף הקשת הטרנסג'נדרית, המגיעים.ות ליחידות לקידום נוער. יש להדגיש, שלא כל הופעה חיצונית מעידה לכשעצמה על היות הנער.ה טרנס.ית. לכן הגישה הנכונה היא לא להניח הנחות לגבי הזהות המשתנה של הנער.ה, כי אם להתעניין ולשאול אודות השינוי. מומלץ להתחיל את השיחה בתשומת הלב לעובדה שיש שינוי בלבוש, בהופעה, בסגנון הדיבור או בהטיית הדיבור כזכרי או נקבי. ניתן להפנות את השאלה "באיזה לשון תעדיף.י שאפנה אליך?". התעניינות זו מאפשרת לנער.ה לחוש חוסר שיפוטיות וקבלה במהלך השיחה הפרטנית.

כאשר הנער.ה מזדהים מגדרית באופן השונה מזה שנולדו בו מבחינה ביולוגית, עלינו לדעת ולהכיר בכך שברוב המקרים נערים.ות אלה חווים.ות את עצמם.ן כחריגים.ות מאוד, ולכן נמצאים.ות במצב רגשי עדין ביותר. גיל ההתבגרות הוא גיל מבלבל, ויש להיות קשובים מאוד הן לשלב החיפוש והן לשלב גיבוש ההחלטה. בכל מקרה של הגעת נער.ה טרנס.ית ליחידה נפנה למנחה חינוך-טיפול על מנת להיוועץ באופן ההתערבות האופטימלי עבורו.ה. בני.ות נוער טרנסי נמצאים.ות בסיכון גבוה בהרבה מאשר נוער להט"ב אחר, מאחר שהם חווים.ות תחושת דחייה ובדידות כמעט בכל אינטראקציה עם העולם, שמובילה לעיתים לקשיים רגשיים חמורים. בני.ות נוער טרנסים נמצאים אף בסיכון גבוה פי 25 להיכנס למעגל הזנות מאשר האוכלוסייה הסיסג'נדרית. לנתון הקשה הזה שתי סיבות עיקריות: הראשונה היא הצורך לאישוש הנשיות של טרנסיות- נערות אשר זוכות ללעג וחוסר הכרה בנשיותן פונות למקום בו לתחושתן הן מממשות את נשיותן. לצערנו, זוהי דרך מעוותת, מסוכנת ופוגענית אשר עלולה להיות הרסנית לנפשו. השנייה היא הקשיים הכלכליים- טרנסיות וטרנסים רבים נפגעים מהבתים ומתקשים למצוא עבודה או מסגרת, ובמקרים רבים אף זקוקים.ות לכסף עבור טיפולים קוסמטיים יקרים.

נוער להט"בי מאוכלוסיות מסורתיות

נוער להט"בי מאוכלוסיות מסורתיות (חרדיות, ערביות וכד') נמצא בסיכון רב יותר למצבי דחק נפשיים ואי קבלה עצמית עד לכדי פגיעה עצמית ממשית, כתוצאה מתחושת בדידות, ריחוק מהסביבה המוכרת, דחייה משפחתית ומשבר זהות.

חשיפת הזהות המינית או המגדרית, המכונה גם 'יציאה מהארון', עלולה להיות מורכבת וקשה בכל האוכלוסיות והמגזרים, אך בחברות מסוימות, מסורתיות או דתיות, יציאה זו קשה שבעתיים. לעיתים היא אף בלתי אפשרית, שכן בשלוש הדתות המרכזיות בישראל – היהדות, האסלאם והנצרות – חל איסור מופרש על קיום יחסים אינטימיים עם בני אותו המין.

בשל כך ניתן להבין שבניו נוער אלו, המוצאים את עצמם פעמים רבות ללא מענה לקונפליקטים הרגשיים והחברתיים, עלולים להגיע למצבי סיכון. במקרים רבים, כאשר נטייתם המינית מתגלית, בין אם על ידם ובין אם בעקבות "הוצאה מהארון" על ידי גורם אחר, תגובת המשפחה והקהילה עלולה להיות לא מקבלת עד כדי סילוק מהבית, נידוי והדרה מהחברה. מכאן הדרך אל הרחוב היא קצרה, מהירה ומחריפה את מצבי הסיכון אפילו עד רמות של זנות, שימוש מאסיבי בסמים, עבריינות, ניסיונות אובדניים והתאבדות.

יחד עם זאת, אנו עדים גם לשינוי בקבלה של להט"בים בחברות מסורתיות. כך לדוגמה, אצל חלק מרבני הציונות הדתית, כמו הרב יובל שרלו מרבני 'צהר' והרב בני לאו, ניתן לראות התייחסות מקבלת ללהט"בים דתיים.⁵

נוער להט"בי במערכת החינוך

עבור נוער להט"בי בית הספר יכול להוות מקור למתח וחרדה, או מקור לרווחה נפשית, בהתאם ליכולת ולמכוונות של הצוות הבית ספרי להכיל ולקבל את השונות שמייצג נוער להט"ב, וביכולתו להנחיל אקלים בית ספרי מקבל, שוויוני ונטול ביטויים הומופובים הן מצד המורים והן מצד התלמידים. מהמחקר של פזמוני-לוי ושות' (2017) עולה, כי בריונות הומופובית היא תופעה נפוצה בבתי הספר,

⁵ הרב בני לאו – זוגיות ומשפחה לבני ובנות הקהילה הלהט"בית – 10.10.2020. הרצאתו של הרב יובל שרלו – עולמם של ההומוסקסואל והלסבית בחברה הדתית. – 23.10.201.

ונוער להט"בי חווה יותר מקרים של בריונות מאשר נוער הטרוסקסואלי. הבריונות שחווה נוער להט"בי מתבטאת בטווח רחב מאמירות פוגעניות ועד אלימות פיזית ואלימות מינית (בן-עמי וארהרד, 2017). בשנים האחרונות אנו עדים לתהליך שעיקרו הכרה במערכת החינוך בצורך להיות מקום בטוח עבור התלמידים, ובכללם נוער להט"בי, תוך הכרה בצרכים הייחודיים של נוער זה. כדי לקדם מטרות אלו חבר משרד החינוך לארגונים להט"בים (לדוגמא חוש"ן ואיגי).

יחד עם זאת בסקר שערך ארגון איגי ב-2016 על האקלים הבית ספרי בהקשר הכלה והגנה על תלמידים.ות להט"בים.ות, נמצא שרבים מהמשיבים (ב-1000 בני נוער) ציינו ששמעו במסדרונות בית הספר את הביטויים "הומו" ו"לסבית" בקללה, ומחצית מהמשיבים דיווחו על תדירות גבוהה של הערות מגדריות. מהמחקר עולה, כי הערות אלו נאמרות על ידי רוב תלמידי בית הספר בכל מרחביו, כלומר נוער להט"בי אינו מרגיש בטוח במרחב הבית ספרי (פיזמוני-לוי, שילה ורוגל, 2016). בשל מצבי סיכון אלו ובהיעדרן של דמויות תומכות כגון הורים, יועצ.ת או מורה, מתקשים.ות בני.ות נוער להט"בים להתמיד ולהגיע לבית הספר, תפקודם.ן הלימודי יורד ומכאן גם הישגיהם.ן, וכך הדרך לנשירה מוחלטת קצרה.

חלק שני – נוער להט"ב ביחידות לקידום נוער

- העמדה של עובד.ת חינוך טיפול בעבודה עם נוער להט"ב
- עיקר מוקדי הסיכון לנוער להט"ב והמענה ליחידה לקידום נוער
- הנחיות לעבודה פרטנית עם נוער להט"ב ביחידה
- דגשים לטיפול פרטני לנוער להט"ב מאוכלוסיות מסורתיות
- תכנית ההתערבות בדגש נוער להט"ב

העמדה של עובד.ת חינוך טיפול בעבודה עם נוער להט"ב

עד כה הצגנו ידע כללי בנושא נוער להט"ב. לפני שנציג את הקשיים שחווה נוער זה ואת המענים שקידום נוער נותן, אנו מזמינים אותך, עובד.ת קידום נוער, לעצור לפני המפגש עם נער.ה להט"ב.ת, להתבונן בעמדות האישיות שלך ביחס לנושא זה ולבחון אותן.

לפניך מספר שאלות לבדיקת העמדה:

- ◀ מהי עמדתך כלפי קהילת הלהט"ב? האם היא שונה/דומה למקובל בחברה אליה אתה משתייכת?
- ◀ האם יצא לך לפגוש הומו, לסבית או טרנסג'נדר?
- ◀ מה אתה חושב.ת כשאתה רואה נער לבוש בסממנים נשיים ולהיפך, בראותך נערה שמסתירה כל סממן נשי?
- ◀ האם המפגש עורר בך תחושות לא נוחות כגון: מבוכה, בושה, דחייה, סקרנות?

חשוב להדגיש שכל התחושות שאתה מרגיש.ה הן לגיטימיות וטבעיות. כל הכרות עם משהו חדש וזר מעלה תחושות אלו. לפיכך יש להיות ערים ומודעים להן, במיוחד כאשר המפגש עם נושא הלהט"ב עלול לעורר קונפליקט בין התרבות שלך והתפיסות שלך לבין המחויבות לתפקידך כעובד.ת קידום נוער.

ההמלצה היא לפנות למנחה לפני המפגש הראשון עם נער.ה להט"ב.ית לצורך בירור, עיבוד וחשיבה יחד של התחושות, החששות ואי הבהירות. זאת על מנת להגיע למפגש מוכנים עם הפתיחות המתבקשת, ללא שיפוטיות או התנגדויות.

מעבר לכך, הזהות הלהט"בית היא רק חלק ממכלול הזהויות שאיתן מתמודדים בני הנוער ורק חלק מהנושאים עליהם ישוחחו במפגש הפרטני. חשוב לזכור לא "צבוע" את כל דרך ההסתכלות על הנער.ה כלהט"ב.ית בלבד.

עיקר מוקדי הסיכון לנוער להט"ב"י והמענה ביחידה לקידום נוער

מוקד הבעיה	התמודדות קידום נוער
להט"בופוביה כוללת גילויי שנאה, תוקפנות ואלימות כלפי להט"בים ומקרים של אפליה על רקע נטייה מינית. להט"בופוביה מתרחשת בסביבות חיים שונות, כגון בית הספר, המשפחה, הצבא או מקומות עבודה. גילויי להט"בופוביה קיצוניים התרחשו ברצח ליז טרובישי ז"ל וניר כץ ז"ל בברנוער (אוגוסט 2009) ורצח שירה בנקי ז"ל במצעד הגאווה בירושלים (יולי 2015).	אפס סובלנות לגילויי אלימות - יש לשלול ולהגיב באופן פומבי על כל פגיעה מילולית או פיזית הקשורה לנטייה מינית. על הצוות להדגיש ולהבהיר, כי היחידה מקבלת בברכה נוער להט"ב"י ולא תהיה שום פגיעה בהם. אמירות מצד אנשי צוות - הבהירו לכל איש צוות או מנחה חיצוני אשר בא במגע עם בני.ות הנוער, כי כל אמירה פוגענית המציגה את אוכלוסיית הלהט"ב באור שלילי, אינה מקובלת ואין לה מקום במסגרת היחידה. סממנים של קבלה - לדאוג להצבת סימנים קטנים ביחידה המעידים על פתיחותה כלפי נוער להט"ב"י, כגון: דגלון גאווה על שולחן העובד, מדבקה, עלון מידע על לוח המודעות וכדומה. פעולות הסברה - מומלץ לקיים סדנאות (נפרדות) לצוות ולבני הנוער לפחות אחת לשנה בנושא עמדות, ידע וקידום הסובלנות באופן כללי, ובאופן ייחודי בהקשר לקהילה הלהט"בית.

התמודדות קידום נוער	מוקד הבעיה
היכרות מעמיקה של צוות חינוך טיפול עם המושג, השלכותיו ודרכי הטיפול בו. יצירת מקום בטוח לאוורר רגשות שליליים של בני. ווער להט"בים. ווער והרחבת המודעות שלהם. למושג ולהשלכותיו. אבחנה בין רגשות הנובעים מאיום חיצוני ובין רגשות שמקורם הפנמה. ניתן לעשות זאת באמצעות מתן במה לרגשות השונים ואוורורם, בירור עמדות פנימיות עצמיות, הרחבה של המודעות למושג ולהשלכותיו אצל הנער. ה. וזיהוי הקשר בין מחשבות להתנהגות. במקרים מסוימים הפניה לטיפול פסיכוסוציאלי מותאם להט"ב, הפועל ברווחה או בארגונים להט"בים.	הומופוביה מופנמת⁶ נוער להט"בי הגדל באווירה להט"בופובית מפנים מטענים שליליים ועלול לפתח הומופוביה פנימית, המתבטאת בחרדה מפני גילוי הנטייה המינית, הכחשתה, הערכה עצמית נמוכה, תחושות של אי נוחות ובושה. ההשלכות הפסיכולוגיות והחברתיות שלה הן תחושות של ניכור וזרות, בדידות, הסתגרות רגשית, פחד מדחייה ונטישה, קושי ביכולת לגבש זהות עצמית קוהרנטית או בנייה של זהות כוזבת, קושי ביצירת קשרים חברתיים, העדר אופטימיות ותקווה וחוסר יכולת לפתח אוריינטציית עתיד חיובית ומתוך כך עלייה בתחושות של כעס עצמי, דיכאונות או חרדות (קמה, 2004).
שיתופי פעולה וקשר עם גופים וארגוני נוער וצעירים להט"בים ארגונים אלה מסייעים באופן מקצועי יום יומי ואף משלבים את בני. ווער הנוער בקבוצות חברתיות לצורך תמיכה, הכלה ושייכות, שהוכחו כמסייעות לשיפור המצב הרגשי ומניעת מצבי סיכון. (לינקים בסוף החוברת) במידת האפשר בנייה של קבוצה תמיכה כחלק מפעילות היחידה.	קשיים חברתיים מרכזיותם של קשרים חברתיים וחשיבותה של קבוצת השווים בגיל ההתבגרות הופכים להיות מורכבים יותר עבור בני. ווער להט"בים. ווער. (שילה וסויה, 2011 ; Erhad & Ben- Ami, 2016, בני נוער להט"בים חווים פעמים רבות דחיה חברתית כפועל יוצא מנטיה מינית או זהות מגדרית, דחיה זו מובילה לעלייה בהתנהגויות הסיכון של נוער להט"ב. על פי שילה (2007), מוקדי המצוקה מתחלקים לכאלה הנובעים מהסתרה ושמירת הסוד ("מה יהיה אם יגלו ...") ולאחרים הנובעים מעצם החשיפה העלולה להוות מקור לדחייה, אפליה, בריונות, פגיעה בביטחון העצמי וכדומה.

⁶ הומופוביה מופנמת ותגובה טיפולית שלילית – מאמרם של פרידמן ודאנוני, פורסם באתר טיפולנט 02.05.16

מוקד הבעיה	התמודדות קידום נוער
זירות בטוחות ומסוכנות ישנן שתי זירות שבהן ניתן לקבל מענה לצרכי שייכות, קבלה וחום: הזירות הבטוחות והזירות המסוכנות. הזירות הבטוחות הן כל המסגרות הכוללות מענה מקצועי, כגון עמותות וקווי היועצות אנונימיים. הזירות המסוכנות הן מרחבים פיזיים ווירטואליים, שבהם בני.ות נוער להט"בים מקבלים מענה דרך יחסים פוגעניים, ניצול ופגיעות מיניות ושידול לזנות. בזירות המסוכנות הם משלמים מחיר נפשי ופיזי יקר, ואלו בזירות הבטוחות הם, יכולים.ות לעבור תהליכים ושלבים התפתחותיים משמעותיים באופן בריא ומיטיב.	היכרות עם הזירות הבטוחות המסוכנות דוגמאות לזירות וירטואליות מסוכנות: האפקליקציות גריינדר, אטרף, טינדר . דוגמאות לזירות פיזיות מסוכנות בעיקר בשעות הלילה: דרום תל אביב וגן מאיר בתל אביב; גן העצמאות, גן סאקר וצומת בר אילן בירושלים. דוגמאות לזירות בטוחות: ארגוני תמיכה וסיוע לנוער להט"ב: קבוצות תמיכה, קווי סיוע, קורות גג זמניות.
סוגיות בריאותיות סוגיות בריאותיות הנובעות מחוסר מידע בנוגע לקיום יחסי מין מוגנים וחשיפה למחלות מין. לדוגמא, פעמים רבות נערות לסביות סבורות, כי אינן יכולות להידבק במחלות מין, משום שאינן מקיימות יחסי מין עם בנים. אך אין הדבר כך, משום שישנן מחלות מין העוברות במגע גופני ביחסים בין שתי נשים. כמותן חוסר פחד אצל בנים הומוסקסואליים ממחלת האיידס.	מידע אמין - מודעות לסוגיות הבריאותיות העלולות להיווצר ביחסי מין הומוסקסואליים/ לסביים. - העמדת עלוני הסברה במרחב היחידה. - הפנייה במקרי הצורך למרפאה הגאה, למשל בבית הפתוח בירושלים.

עבור בני.ות נוער להט"ב"ים המעבר ליחידה לקידום נוער עשוי להתווסף לשורה של שינויים ומשברים שאותם הם.ן חווים.ות. בכוחה של היחידה לקידום נוער לתמוך בשינויים שמתחוללים בחיי הנער.ה, ללוות אותו.ה מול ההורים במידת הצורך, ולהרחיב את השיח בנושא מיניות בריאה ובטוחה. תפקידו.ה של עובד.ת

קידום נוער להכיר בצרכים הייחודיים של נערה להט"ב. כדי להוות רשת ביטחון עבורה. כל זאת במטרה שהם יחוו את הקבלה, השייכות וההעצמה שהעובד נותן, ויוכלו להפנים אותן ובהמשך גם לייצר זאת בעצמם. במקרים בהם הנערה הפנימו תחושת דחייה, בושה ובדידות מהסביבה, התוצאה עשויה להוביל להסתגרות עד כדי פגיעה עצמית. מחקרים מצאו, כי קהילת הלהט"ב נמצאת בסיכון גבוה פי שבעה מכלל האוכלוסייה בניסיונות אובדניים ובשיעור גבוה של מקרי התאבדות.

חשוב לציין, שבניו.ות הנוער מגיעים ליחידה עם ידע מועט בנושא לצד דעות קדומות, והדבר מקשה עליהם. הן בקבלה עצמית והן בקבלת האחר.

מכאן תפקיד היחידה כולל מספר היבטים:

- ◀ הכרות עם צרכיהם הייחודיים של הנערה. הלהט"ב.ת והכלתם.
- ◀ הבנה ואבחנה של רצף הנטייה המינית והמגדרית
- ◀ התאמת תוכנית ההתערבות בשיתוף עם הנערה. הלהט"ב.ת.
- ◀ הכרות עם שירותים נוספים המוצעים לנערה. הלהט"ב.ת.

– הנחיות לעבודה פרטנית עם נוער להט"ב ביחידה –

1. יש לפעול מתוך עמדה מכבדת ובטוחה, שאינה חוששת לשאול שאלות.
2. להיות קשובה וסובלנית. לתהליך הבירור של הזהות המינית והמגדרית. ברוב הפעמים הנערה מבולבלת בבואה.
3. תפקידנו להרגיע ולברר איתו. בקצב שלו. את התחושות והפחדים, ולהבין שתהליך זה ארוך ולא בהכרח יגיע להכרעה מוחלטת.
3. אם הנערה יצאה מהארון בהצהרה על נטיותיה המיניות, נהיה רגישים לבחון את לשון הפנייה המועדפת עליו.
4. ליווי הנערה אינו מסתיים רק ב"יציאה מהארון" בפניך כעובדת, אלא גם "יציאה" מול אחרים, אם הנערה מעוניינת בכך. בתהליך זה נלווה את הנערה ברגישות המתבקשת ובזיהוי הזמן הנכון ליציאה מהארון מול החברים, המשפחה והסביבה הקרובה. כחלק מההכנה נכין את הנערה למנעד רחב של תגובות: מקבלת, בקשה להסתרה, ביטול ועד דחייה ונידוי.

דגשים מיוחדים לטיפול פרטני בנוער להט"ב דתי/ ערבי/ מחברות מסורתיות

עובד קידום נוער – הקונפליקט בין התפקיד לבין העמדה האישית

על פי רב ביחידות לקידום נוער, שאליהן מגיעים בניו.ות הנוער מאוכלוסיות מסורתיות, גם העובדים מגיעים מרקע דומה. מכאן שסביר להניח, שהדעות הרווחות בקרב עובדים אלו ביחס ללהט"בים הן אותן דעות הקיימות בחברה הסובבת. כלומר, יש עובדים הרואים ביחסי מין חד מיניים דבר אסור. התנגשות זו בין העמדה האישית, האמונות והערכים הפרטיים של העובד לבין המחויבות המקצועית לטיפול בבני הנוער באשר הם יוצרת בהכרח קונפליקט. באופן טבעי יכולים להתעורר אצל עובדת קידום נוער בתהליך הטיפול בנוער להט"ב"י גם תחושות של בלבול, חוסר אונים ומועקה.

תפקיד הצוות המקצועי הוא לאפשר ביטוי לתחושות אלה, לדון בסוגיות הייחודיות לאוכלוסייה הייעודית, ובעיקר להיות מודע לכך ולנסות לגשר על הפערים בין עמדות אלו. זאת מתוך ההנחה, שלפני עינינו כעובדי קידום נוער נמצאת בראש ולראשונה טובת הנערה.

הדוגמא האישית של כל עובדי קידום נוער ביחידה, הן עובדי חינוך-טיפול והן המורים, בקבלת הנער.ה יוצרת את הפתח לעבודה משמעותית ונכונה עם הנער.ה ואחר כך גם עם ההורים והמשפחה כדי לאפשר קבלה והכלה של הנער.ה הלהט"ב"י.ת בפני עצמו.ה, משפחתו.ה והקהילה.

חשוב לזכור: עמדת העובד.ת בכל הקשור לטיפול בנער.ה אינה מלמדת על השקפתו האישית וערכיו מבית, אלא על הצורך של הנער.ה לקבל סיוע והגנה בזמן נתון.

דגשים לטיפול פרטני בנער.ה להט"ב"י.ת מאוכלוסיות מסורתיות

בחברות מסורתיות חשוב להיערך לטיפול בנער.ה להט"ב"י.ת ברגישות וזהירות יתרים בשל הקונפליקט בין איסורי הדת לרצון האישי של הנער.ה לממש את הזהות המינית לצד הקושי של החברה המסורתית לקבל לתוכה את הנער.ה הלהט"ב"י.ת.

כחלק מההערכות חשוב לבחון האם הנער.ה נמצא.ת במצב קיצון של הרחקה מהבית. במקרים אלו ישנן מסגרות חירום ייעודיות לשהות עבור הנער.ה.

לצד טיפול וליווי הנער.ה וההורים ביחידה לקידום נוער ניתן להיעזר בארגונים המתמחים במתן סיוע ותמיכה לנוער להט"ב"י מאוכלוסיות מסורתיות.

תוכנית ההתערבות בדגש לנוער להט"ב"י

תוכנית ההתערבות היא מסגרת מארגנת לתהליכים ופעולות, המסייעת לעובדי.ות קידום נוער לטפל בבני נוער. חשוב להוסיף נקודות התבוננות ודגשים המכוונים לעבודה חינוכית טיפולית עם נוער להט"ב"י.

מצורפים הדגשים הרלבנטיים לספירת תוכנית ההתערבות בכל אחד מעשרת השלבים:

מרכיב מס' 1 – איתור, יישוג ויצירת קשר

בשלב זה חשוב מאוד להיות אקטיביים ביחס לאיתור. חשוב להכיר ולזהות את זירות הסיכון לנוער להט"ב"י במרחב הפיזי ובמרחב הווירטואלי כאחד. חשוב לפעול במשנה זהירות ולא להיחפז להסיק מסקנות, שאיתור בזירה הידועה כמרחב לבני נוער להט"ב"י מעיד על נטייה מינית של הנער.ה שנמצא.ה בה.

◀ ביצירת הקשר הראשוני יש להיות קשובים לקצב של הנער.ה: האם הוא משתף.ת באופן ישיר על נטייתו.ה המינית והזהות המגדרית.

מרכיב מס' 2 – תהליך האינטייק

בהמשך לפרוטוקול האינטייק הקיים ביחידה ובהנחה שהנער ה. הציגה את עצמו.ן כלהט"ב נוסף את ההתייחסויות הבאות:

- ◀ שאלות לגבי תהליך היציאה מהארון, האם ההורים והסביבה שותפו, מה היו תגובותיהם, אלו סוגיות וקשיים עלו.
- ◀ ברור אודות מצבי סיכון בעברו.ה של הנער.ה (גילויי הומופוביה ובריונות, מצבים נפשיים וטראומטיים, זירות סיכון, פגיעות מיניות)
- ◀ בהקשר לבניו.ת נוער טרנסג'נדר – שאלות לגבי הטיפול הרפואי ומה הסטטוס שלו.ה בתהליך.
- ◀ לשאול באופן ברור מהי צורת הפניה המגדרית המועדפת. חשוב לא להניח הנחות, אלא לשאול.

מרכיב מס' 3 – שיתוף המשפחה וגורמים נוספים

יש לשים לב, שההתערבות של עובד.ת קידום נוער תהיה מותאמת לשלב בו נמצאים הנער.ה וההורים מבחינת הגילוי.

אם הנער.ה לא נחשף.ה בפני משפחה והסביבה, תפקידו.ה של העובד.ת יהיה:

- ◀ לבחון עם הנער.ה מתי הוא.יא בשלה לכך, ורק אז לסייע לו.ה ולהכין אותו.ה לקראת שיתוף ההורים, המשפחה והחברים.
- ◀ לבחון עם הנער.ה את מידת הרצון לשתף. לבחון יחד איתו.ה מהם השיקולים לכך, מה היתרונות ומה החסרונות הכרוכים בחשיפתו.ה. כאמור, אנחנו לא "מוציאים מהארון" ונזהרים שבעתיים בכך. יחד עם זאת יש לזכור, כי יציאה מבוקרת, שמכינה גם את הצד השני (ההורים והסביבה הקרובה), מצמצמת מצבי סיכון ומצוקה נפשית.
- ◀ קיימת האפשרות שהשיתוף של הנער.ה לגבי נטייתו.ה המינית יעשה בנוכחות העובד, זה יוחלט לאחר בחינה בין העובד.ת והנער.ה האם זה הדבר הנכון לעשותו.
- ◀ בכל מקרה נדרשים מהעובד.ת ידע וכלים לעבודה עם הנער.ה בשלב קריטי זה, ולכן חשוב להיוועץ עם גורמי מקצוע, המתמחים בעבודה עם הורים לנוער להט"ב, כגון ארגון תהיל"ה, קבוצות ההורים של הבית הפתוח וכדומה.

◀ חשוב להעביר להורים את מלוא האמפתיה ומרחב הזמן לעבור את תהליך ההכרה והקבלה בקצב שלהם וזאת כדי להקל ולהכיל את הרגשות, שלעיתים מתלווים לחווית החשיפה.

◀ היבט נוסף שיש לקחת בחשבון הוא היציאה מהארון בחברות מסורתיות. במקרים אלו עלול להיות מצב בו ההורה מקבל את ילדו, אך מתקשה לעשות זאת בשל חשש מתגובות המשפחה המורחבת או הקהילה. חשוב לזכור, שהגילוי ו"היציאה מהארון" אינם רק של הנער, יש לכך השלכות והשפעות על המשפחה כולה.

מרכיב מס' 4 – הערכה וקביעת מטרות

כחלק מההערכה הכללית ויתר המטרות הטיפוליות של הנער. חשוב להבהיר, שנטייה מינית אינה הפרעה נפשית, ולהתמקד בבחינת ההתמודדות עם הנטייה המינית והזהות המגדרית כגורמים המשפיעים על רווחה נפשית ותפקוד בכל מעגלי החיים.

מרכיב 5 – בניית התוכנית (בנוסף לתוכניות ולפעילויות הרגילות (ביחידה)

חלק מתוכנית ההתערבות היא שילובם של בני. ות הנוער בתחומי הליבה של קידום נוער. לצד זה ניתן לראות דרכי פעולה נוספות המחברות את הנוער להט"בי לתחומים אלו:

הכנה לגיוס / שרות לאומי – היכרות עם הגישות של צה"ל לגבי חיילים להט"בים (נערכו ראיונות וסרטים רבים בנושא). וכן גם מפגש עם חיילים להט"בים וחשיפה להתמודדותם כחיילים בצה"ל, הענקת כלים לקשיים האפשריים.

לבני נוער טראנסג'נדר פותח מסלול ייחודי בשירות לאומי – נחשול הטרנס.

ארגון איגי מפעיל מכינה לבני. ות נוער להט"בי – מכינת רות.

הכנה לעולם העבודה – בדיקת המשמעות של אפליה במקום העבודה על רקע נטייה מינית ומגדרית והיכרות עם חוקי העבודה והזכויות המונעים אפליה זו. התמודדות עם היציאה מהארון לא רק בקרב המשפחה והחברים, אלא גם בכל מפגש חדש ומכאן גם בסביבת מקום העבודה.

מצבי סיכון – זיהוי מצבי הסיכון בזירות השונות ושיח על מניעה והתמודדות.

התנדבות – בחינת אפשרות של התנדבות סביב נושאי הסברה על קהילת הלהט"ב בבתי הספר ובקהילה, ואקטיביזם למען זכויות קהילת הלהט"ב.

השכלה – כחלק מתוכנית הלימוד בחינה של "נושא אישי" בתחום. לדוגמא – זכויות הקהילה הגאה בישראל כחלק מלימודי אזרחות, ההיסטוריה של הקהילה הלהט"בית וכו'.

בנוסף

- ◀ הצעה לנוער / להורים להשתלב בקבוצת תמיכה לנוער להט"ב"י ולהורים לנוער להט"ב"י
- ◀ לבניו.ת נוער טרנסג'נדר – מעקב אחר הטיפול הרפואי וליווי במידת הצורך

מרכיב 6 – ממשקים

כחלק מעבודת הממשקים בתוכנית ההתערבות (קשר עם ההורים, קשר עם תחום הלמידה בתוכנית היל"ה או בביה"ס, הפניה לגורמי טיפול נוספים במידת הצורך וכו') חשוב במידת הצורך להנגיש את השירותים הספציפיים והמותאמים בקהילה לנוער. הלהט"ב"י.ת.

מרכיב 7 – המעשה החינוכי-טיפולי

לצד התפיסה הכוללת של המעשה החינוכי-טיפולי בקידום נוער מומלץ להכיר ולהבין שיטות התערבות המיועדות לנוער להט"ב"י, שיטות עם אוריינטציה מגדרית ורגישות מגדרית (לדוגמא – פסיכותרפיה חדשנית מותאמת להט"ב וגישות פמיניסטיות לעבודה טיפולית).

מרכיבים 8, 9 ו-10 יעשו באופן רגיל, בהתאם לתכנית ההתערבות.

חלק שלישי – חומר רקע והעשרה

- רקע היסטורי קצר
- נוער להט"בי בפרספקטיבה הורית
- התייחסות דתית-תרבותית
- מילון מושגים

רקע היסטורי קצר – להט"ב

בשלהי שנות ה-60 של המאה ה-20 החלו לפעול בארצות הברית תנועות רבות לשחרור מאפליה ומאבקים לשוויון זכויות (כגון נשים פמיניסטיות, התנועה האפרו-אמריקאית, זכויות מיעוטים וכו'), ביניהן גם התאגדויות של הומואים, לסביות טרנסג'נדריות וביסקסואלים. –עד לאותה תקופה נחשבה ההומוסקסואליות לעבירה פלילית ולהפרעה נפשית. רבים שנחשדו בעבירות אלו סבלו מרדיפה וממעצרים מידי המשטרה, או מאשפוזים בכפייה במחלקות פסיכיאטריות. שיאן של ההתקפות על הקהילה הגאה היה כאשר ב-22 ביוני 1969 פשטו שוטרים על בר ניו יורקי בשם "סטנוול אין" במטרה לעצור את באי המקום, אך זכו בפעם הראשונה להתנגדות אלימה מצד לקוחות הבר. מהומות "סטנוול" מהוות נקודת ציון בתולדות המאבק לזכויות להט"ב, ומאז בכל שנה מתקיימים בשבוע האחרון של יוני מצעדי גאווה ברחבי ערים רבות בעולם.

על אף שהקהילה הגאה הולכת וגדלה וישנה מודעות גוברת לזכויותיה לצד קיומם של מאבקים למען קבלה ושוויון, עדיין מדובר באוכלוסייה המופלית לרעה בתחומים שונים (תעסוקה, זוגיות, הבאת ילדים, ואפליה משפטית על היבטיה השונים) והיא ממשיכה להיאבק על מלוא זכויותיה.

⁷ להעשרה מומלץ לצפות בסרט "מילק"

להט"ב בישראל

בישראל כמו במדינות אחרות בעולם החל משנות ה-70 חלה התפתחות בהכרה בזכויות הקהילה הגאה, ורובן הושגו לאחר מאבק משפטי וחקיקה.

בשנת 1975 הוקמה "האגודה למען להט"ב בישראל", שממנה צמחו ארגונים להט"בים נוספים, כגון: "בלה דואגת" – להתמודדות עם המלחמה באידס, חוש"ן – ארגון הסברה וחינוך, ואיגי – ארגון נוער גאה.

נקודת מפנה מרכזית הייתה בשנת 1988 עם ביטול החוק האוסר על משכב זכר, המהווה הצהרת זכויות פורמלית ראשונה לקהילה הגאה ואיסור על אפליה על רקע מיני או מגדרי. שיא נוסף שהתרחש בשנת 1998 והפך את ישראל למתקדמת בפני העולם בנושא זכויות להט"ב, היה זכייתה של דנה אינטרנשיונל באירוויזיון כאישה טרנסית המייצגת את ישראל.

שנות ה-2000 הביאו תמורה נוספת עם הקמתם של מרכזים גאים בערים רבות בארץ, מצעדי גאווה המתקיימים גם בערי הפריפריה וייצוג רב יותר של להט"בים בעמדות מפתח בחברה הישראלית: חברי כנסת ושרים, זמרים, אומנים, אושיות רשת, אנשי ונשות חינוך ואנשי ונשות צבא.

לצד התפתחויות דרמטיות לכיוונים חיוביים, התרחשו במהלך שנות ה-2000 גם מספר אירועי אלימות כנגד הקהילה הלהט"בית ובהם: תקיפה אלימה במצעד הגאווה בירושלים ב-2005, רצח בבר הנוער ב-2009 בו נרצחו ניר כץ ז"ל – מדריך בארגון איגי – וליז טרובישי ז"ל – נערה שהייתה במקום, וב-2015 אירוע דקירה במצעד הגאווה בירושלים, שבו נרצחה שירה בנקי ז"ל.

אירועים אלה הדגישו, כי למרות ההישגים של המאבק בלהט"בופוביה הקהילה ממשיכה להיות חשופה לאפליה, להתנגדות ואף לאלימות עד כדי רצח.

האוכלוסייה הלהט"בית מונה כיום כ-450,000 מתושבי מדינת ישראל (זייגר, 2016 ; כץ ואחרים, 2018).

נוער להט"ב"י בפרספקטיבה הורית

במהלך תקופת גיל ההתבגרות הקשר של המתבגר.ת עם ההורים והדיאלוג ביניהם משפיעים על תהליך גיבוש הזהות של המתבגר.ת בכלל וזהות המינית בפרט. דיאלוג ושיח בנושא מיניות בין הנער.ה וההורים, שנעשים באופן מותאם, מהווים

גורם חוסן משמעותי, ביחוד כאשר הנערה מחליטה לצאת מהארון. לתגובת ההורים חשיבות קריטית בחוויית הנערה את עצמה כאדם, ומכאן נובעת השפעתם על התמודדותה עם אתגרי החשיפה והשיתוף וקבלתה העצמית.

החשש לקראת שלב שיתוף ההורים עלול להתפתח עד כדי חרדה ומועקה נפשית, וזאת לפעמים לא רק מחשש לתגובתם, אלא גם מתוך רצון לשמור ולהגן גם עליהם מאותן תחושות, שהנערה חווה בעצמה: אשמה, בושה, דחיה של המשפחה והסביבה.

חשוב לציין ולתת לגיטימציה למנעד התגובות של ההורים, בוודאי כשמדובר בתגובה ראשונה לחשיפת הנערה את נטיותיה המיניות והמגדרית. (ליס, 2015).

התמודדותם של ההורים עם גילויי הנטייה המינית של ילדיהם

ד"ר גיא שילה (2007) הגדיר חמישה שלבים בהתמודדותם של ההורים עם גילוי הנטייה המינית של ילדיהם. התהליך כולל מספר שלבים, אולם אין בהכרח לעבור את כולם ובסדר ההדרגתי המתואר.

1. שלב ההכחשה והבידוד – הורים רבים יסרבו לקבל את הבשורה ויבררו עם הנערה שוב ושוב האם הם בטוחים בהחלטתם. העובדה כי מדובר בגיל ההתבגרות מביאה הורים להתייחס לעניין כמרד או בלבול טבעי עד כדי התעלמות ומתוך תקווה שההחלטה זמנית ותחלוף.

2. שלב הכעס – עם הזמן המתמשך וההבנה של ההורים שזו אכן הנטייה המינית של הנערה, עשויים לעלות ביטויים של כעס כלפי הנערה או בני משפחה אחרים. אלו יכולים לבטא תגובה השלכתית של ההורים, ובאופן זה מאפשרת להם להימנע מלהרגיש כעס ואשמה כלפי עצמם. הכעס הוא גם תוצר של קושי להתמודד עם הדיסוננס שחשים ההורים בין תפיסותיהם השליליות על הקהילה הלהט"בית לבין האהבה ההורית לילדה.

הכעס יכול להיות מופנה גם כלפי ההורה השני או הסביבה החברתית מתוך צורך לחפש אשם בעובדה שהילדה להט"בית.

3. שלב ההתמקחות – בשלב זה ההורים ינסו להתמודד עם אובדן הציפיות שפיתחו כלפי הנערה וזאת דרך הניסיון להחזיר את הגלגל לאחור, לזמן שלפני הגילוי. במשפחות מסוימות יפנו את הנערה לאנשי דת כדי שאלו ישכנעו את הנערה. לסגת מהנטייה, ולעיתים אף יכללו בכך טיפולי המרה. טיפולים אלו באופן חד

משמע מדיקים לנפש של הנערה, ואינם יכולים לשנות את הנטייה המינית. הורים אחרים יכולים לשלוח את הנערה לטיפול פסיכולוגי בבקשה שיעבור תהליך בירור מעמיק מתוך ציפייה שישנה את נטייתו.

המיקוח יוכל לכלול גם בקשה של ההורים מהנערה לשמור את דבר הנטייה המינית בסוד או לעודד ולשבנע אותו. לצאת עם בן/בת המין השני.

4. שלב הדיכאון – בשלב זה ההורה מבין הנטייה המינית של הנערה לא תשתנה. לתחושות הכעס והאשמה מצטרפת התכנסות פנימית, שעלולה להתפתח גם לדיכאון. בין יתר הסיבות לכך דאגה וחשש שמא בנו/בתו יישארו בודדים, ללא משפחה וילדים, יחיו חיים מופקרים ומסוכנים מבחינה מינית ויסבלו מדחייה מצד החברה.

5. שלב הקבלה – בשלב זה ההורה לומד לקבל את הנטייה המינית של בנו/בתו כעובדה מוגמרת. קבלה זו מחזירה את היציבות לתא המשפחתי, שיתכן שעבר טלטלה עם הגילוי. השתתפות בקבוצות תמיכה ייעודיות, קריאת חומרים רלוונטיים והסתייעות באנשי מקצוע יקדמו את המעבר לשלב זה.

התייחסות דתית-תרבותית

בעקרון יש להבחין בין גישות שמרניות, שהן עדיין דומיננטיות בשיח בקרב קהילות דתיות בשלוש הדתות המרכזיות בישראל, לבין סובלנות רבה יותר כלפי להט"ב בתוכן בין היתר על ידי יותר ויותר ארגונים, הפועלים ליצור שינוי בתוך הקהילות ומעניקים סיוע ללהט"בים.

א. יהדות:

בשנים האחרונות נעשו בזרמים הדתיים ביהדות מהלכים לעיצוב יחס חדש ומקבל כלפי האדם היהודי ההומוסקסואל (ורצברגר, 2002). מסמך שחיבר לאחרונה הרב בני לאו, מבקש ליצור מציאות חדשה ביחס ללהט"ב בקהילות אורתודוקסיות, ויוזמה זו היא אחת בתוך זרם רחב יותר המבקש להביא שינוי. אך כשם שישנם הבדלים מהותיים בתפיסות הרוחניות, האמוניות והדתיות בין הזרמים השונים ביהדות, כך גם ישנו הבדל מהותי בקבלה והכלה של להט"בים דתיים. הזרמים הרפורמיים והקונסרבטיביים מקבלים ומכילים את בני.בנות קהילתם הלהט"בים עד רמה של עריכת טקס נישואין בין שני בני או בנות זוג, מתוך התפיסה המתחדשת של היהדות. הזרמים האורתודוקסי, הדתי-לאומי והחרדי, המחויבים לגבולות ההלכה, ממעטים לערוך שינוי בגישתם בשל האיסור ההלכתי. עם זאת ניכרות

יותר ויותר בקרב הזרם הדתי-לאומי קבלה ותמיכה של נטייה מינית להט"ב"ית, כולל גם זוגות חד מיניים.

המקור לאיסור הדתי לאורח חיים להט"ב"י מבוסס על שלושה איסורים:

1. איסור מהתורה על משכב זכר.
2. איסור הפגיעה בגוף, המהווה פגיעה ביצירה האלוהית (ניתוח שינוי מין).
3. איסור בזרמים החרדים יותר ללבוש בגדים של המין השני (נשים הלובשות בגדי גברים וההפך).

יחד עם זאת הציבור האורתודוקסי נהיה מודע יותר ויותר לתוצאות הדחיה החברתית-קהילתית שגורמת למצבי סיכון כגון: אובדנות, שימוש בסמים ואלכוהול, חיים בהסתרה ובשקר בצל נישואין אומללים ועזיבת אורח החיים הדתי. לפיכך ישנם רבנים שהתגייסו לטובת טיפול בסוגיות אלו, ומעוררים בהן דיון בפורומים של רבנים, ראשי קהילות והציבור הרחב. חשוב לציין, שעדיין הגישה הרווחת בזרם האורתודוקסי ובעיקר בזרם החרדי היא שבאמצעות טיפוליי המרה⁸ ניתן לשנות את הנטייה המינית (שביידל, 2006).

ב. נצרות:

גם בנצרות ניתן למצוא הבדלים בין הגישות השונות של הכנסיות. הכנסייה הקתולית מתנגדת באופן מובהק לאורח חיים להט"ב"י בשל העמדה, שיחסי מין מותרים רק אם והם מוסריים ומתקיימים בין גבר לאישה ובמסגרת הנישואין. לפיכך יחסים הומוסקסואליים אינם מקובלים ונחשבים כ"סטייה". גם כיום הכנסייה הקתולית נשארה בעמדתה זו בשינוי קטן: הכנסייה מכירה במשיכה חד-מינית אך אוסרת על קיום יחסי מין חד-מיניים בפועל, וכך נגזר על הומוסקסואלים להתנזר ממין לעומתם, לזרמים אחרים גישות שונות. הכנסייה הקוואקריית אינה רואה הבדל בין יחסים הומוסקסואליים ליחסים הטרוסקסואליים, והכנסייה האנגליקנית אף מוכנה להשיא זוגות חד מיניים (ורצברגר, 2002).

⁸ טיפולי ההמרה נולדו מתוך התפיסה שהומוסקסואליות היא מחלת נפש ושניתן לשנות אותה באמצעים שונים מטיפולים התנהגותיים קוגניטיביים ועד סירוס וניתוחי מוח. כיום, כאשר הומוסקסואליות אינה נחשבת כמחלת נפש, ישנה הבנה שטיפולים אלו במקרה הטוב אינם מועילים ובמקרה הרע גורמים נזק חמור למטופל ומגבירים את מצבי הסיכון. ביולי 2020 אישרה הכנסת בקריאה טרומית חוק האוסר על פסיכולוגים ועל כל אדם אחר לבצע טיפולי המרה.

ג. אסלאם:

באופן היסטורי האסלאם רואה את ההומוסקסואליות כחטא, וזו הדעה הרווחת ברוב הזרמים בו. האיסור על הומוסקסואליות מופיע הן בקוראן והן בח'דית' (התורה שבעל פה), המקשרים את האיסור לסיפור סדום וחטאיה. לפיכך העונש על חטא ההומוסקסואליות הוא חמור, מענישה פיזית ועד עונש מוות (ורצברגר, 2002). בחברה הערבית פגיעה של הפרט בנורמות נתפסת כפגיעה חמורה במיוחד בכבוד המשפחה, ומסכנת את הסטטוס החברתי של המשפחה כולה ואת אפשרויות השידוך של שאר בניה (Said, 2017). לפיכך "יציאה מהארון" בחברה הערבית נחשבת כבגידה בערכי המשפחה והחברה. עדות לכך ניתן לראות במקרה שארע ביולי 2019. נער ערבי הומוסקסואל, שהגיע ל"בית דרור" (מקלט ובית זמני לנוער להט"ב), נדקר מחוץ לבית על ידי שני אחיו. מקרה זה סוקר ודווח, אך ישנן עדויות למקרים רבים נוספים המתרחשים בחברה הערבית, שאינם מדווחים לרשויות. זאת מכיוון שהנושא הלהט"בי עדיין נתון במידה רבה בגדר טאבו בחברה זו, עד כדי הכחשת התופעה. גם הדיון הציבורי סביב סוגיות איתן מתמודדים הלהט"בים ערבים, כמו גם הקמה של מרכזי ייעוץ ותמיכה ביישובים הערביים, הוא מינורי וכמעט אינו קיים.

מתוך התפיסות השמרניות והקפדניות של שלוש דתות ההתגלות ביחס ללהט"ב ניתן להבין את המורכבות בה חיים נערה להט"ב"ים, המשתייכים ל חברות מסורתיות. המורכבות המרכזית היא הסתירה הפנימית בין הרצון לקיים את מצוות הדת יחד עם הרצון להשתייכות קהילתית ומשפחתית לבין הזהות המינית והמגדרית והרצון לממש זהויות אלו. זאת לצד ההבנה, כי במימוש זה יש הפרה של הצו הדתי ואפשרות לענישה עצמית ומשפחתית.

חילון מושגים

מין ביולוגי – מין התינוק/ת, שנקבע מיד לאחר הלידה על פי אברי המין.

זהות מגדרית – תחושת זהות אישית של הפרט עם אחת מקטגוריות המגדר. היא יכולה להתאים למצב הביולוגי שאיתו הפרט נולד או יכולה להיות שונה ממנו. המונח זהות מגדרית מתייחס גם לזהות שאותה מייחסים אחרים לפרט, על בסיס ציפיותיהם מתפקידי המגדר המקובלים בחברה מסוימת.

זהות מינית – תחושת העצמי של האדם כישות מינית הכוללת זהות מגדרית, תפקיד מגדרי, נטייה מינית ותפיסה עצמית מינית.

נטייה מינית – משיכה רומנטית, רגשית או מינית של פרט כלפי פרט אחר. נטייה מינית היא שילוב מורכב בין מיניות וזהות מינית. הנטייה המינית לא תמיד באה לידי ביטוי באמצעות ההתנהגות המינית.

הומוסקסואל – גבר אשר באופן רומנטי, מיני או רגשי נמשך לגברים. רוב הגברים/נערים ההומוסקסואליים מעדיפים להיקרא גיי בשל הקונוטציה השלילית של המילה 'הומו'.

לסבית – אישה אשר באופן רומנטי, מיני או רגשי נמשכת לנערה או לאישה אחרת.

טרנסג'נדר – מונח כולל לתיאור אנשים אשר הזהות המגדרית שלהם שונה ממינם הביולוגי. טרנס – מי שזהותו גברית על אף שנולד כנקבה מבחינה ביולוגית. טרנסית – מי שזהותה נשית על אף שנולד כגבר מבחינה ביולוגית.

סיסג'נדר – מונח המתאר מצב בו אדם חש התאמה בין זהותו המגדרית לבין המגדר או המין הביולוגי שיוחס לו בלידה. זאת בניגוד לאדם טרנסג'נדר, שאינו מזדהה עם המגדר שיוחס לו בלידה.

קוויר – מונח כולל המתאר מנעד רחב של זהויות מגדריות ומיניות אשר מתפרשות כחריגות לנורמות המיניות והמגדריות המקובלות. קוויריות יכולה להיות גם תפיסת עולם אשר דוגלת באקטיביזם חברתי.

בי – קיצור של המונח **ביסקסואליות** – מיניות כפולה או דו-מיניות. מי שבאופן רומנטי מיני או רגשי נמשך לגברים ולנשים.

א-מיני - א-מיניות מוגדרת כהיעדר משיכה או תשוקה מינית לאחרים גברים או נשים, או חוסר עניין בפעילות מינית.

סטרייט - **הטרסקסואל** - נטייה מינית של אדם לבני המין השני. זו הנטייה המינית הרווחת, המאפיינת כ-90% מהאוכלוסייה.

פאן - קיצור של המונח **פאנסקסואליות** - נטייה מינית המאופיינת במשיכה אסתטית, אהבה רומנטית או תשוקה מינית כלפי אנשים ללא קשר לזהותם המגדרית או למינם הביולוגי. חלק מהפאנסקסואלים טוענים, כי למגדר ולמין אין משמעות בעיניהם, כי אלו זניחים במשיכתם המינית, ועל כן משיכתם מתפתחת דרך אינטלקטואל והוויה. לאחרים, זוהי בחירת זהות פוליטית, שמטרתה מאבק בתפישות המגדר המקובלות.

מקורות

נורדהיימר נור, ע. (2016). מין ומיניות גאה: סקירה היסטורית. זכויות הקהילה הגאה בישראל: משפט, נטייה מינית וזהות מגדרית. עורכים עינב מורגנשטרן, יניב לוישנסקי, אלון הראל. הוצאת צפרירים- נבו.

סיני-גלזר, ח., גלזר-חודיק, נ. (2011). "היום אני יודעת לשמור על עצמי הרבה יותר טוב" – הערכת תוכנית לחינוך ומניעה בנושאי מין, מחלות מין ומיניות בקרב בני נוער במצבי סיכון ומצוקה. ביטחון סוציאלי. 85. עמ' 117-89.

ענתבי, נ. (2011). מושג הנזילות המינית כנקודת מבט חדשה על המיניות האנושית. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית. מס' 33. עמ' 148-137.

פזמוני לוי, א', שילה, ג', ורגל, א' (2017). מבט ורוד – דוח אקלים בית ספרי לתלמידים להט"ב – דוח מחקר. תל-אביב: ארגון נוער גאה.

פרדס, א., קובלסקי, ש., כץ, א. (2019). ההורים כבסיס בטוח למתבגר בתהליך "היציאה מהארון" בראי תאוריית ההתקשרות. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית. גיליון 33. עמ' 38-17.

גיא, ר. (2016). זרקור: זנות בקרב נוער להט"בי – היבטים חברתיים ומשפטיים והתמודדות עם התופעה בעשור האחרון בישראל. מתוך זכויות הקהילה הגאה בישראל : משפט, נטייה מינית וזהות מגדרית. עורכים עינב מורגנשטרן, יניב לוישנסקי, אלון הראל. הוצאת צפרירים- נבו.

הרץ, ג. (2019). חינוך-טיפול בקידום נוער: תפיסה, הלכה ומעשה. ספר הנחייה לעובדי חינוך-טיפול. משרד החינוך.

ידיד, נ., רימון, י., צימרמן, ש. (2011). מדיניות משרד החינוך בנושא הלהט"בי: בין "קלפים פתוחים"

לבין חוזר מנכ"ל כנגד ההומופוביה. מפגש לעבודה חינוכית- סוציאלית. גיליון 33. עמ' 221-211.

כץ, י., מעוז, ד., אלפסי, ד., לוי, נ. (2018). מיפוי ארגוני הלהט"ב בישראל- דו"ח מסכם. קהילת ארגוני להט"ב. אלכא-ג'וינט ישראל.

ליס, ר. (2015). ממודל האבל למודל רמות מודעות הורית – סיוע להורים בתהליך התמודדות עם נטייתם המינית הגאה של ילדיהם. פסיכואקטואליה – גיליון אפריל. הסתדרות הפסיכולוגים בישראל.

שילה, ג., סויה, ר. (2011). קשרים חברתיים, בריאות נפשית וגיבוש הנטייה המינית בקרב בני נוער וצעירים לסביות, הומואים וביסקסואלים. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית. גיליון 33. עמ' 60-39.

Erhard, R. L., & Ben-Ami, E. (2016). The schooling experience of lesbian, gay, and bisexual youth in Israel: Falling below and rising above as a matter of social ecology. *Journal of homosexuality*, 63(2), 193-227.

Seemiller, C., & Grace, M. (2018). *Generation Z: A century in the making*. Routledge.

קמה, ע. (2004). היבטים פסיכו- חברתיים וסיפוק צרכי מתבגרים הומו-לסביים. קובץ מידע מס' 1. ארגון נוער גאה.

שביידל, ז. (2006). אח(ר)ים בתוכנו - על מקומם של דתיים הומו-לסביים בחברה הדתית. אקדמות. יז. 81-110.

שביידל, ז. (2011). מתלבטים עם בחירה: דילמות ודרכי התמודדות של בני נוער הומוסקסואלים בציבור הציוני-דתי בישראל. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית. גיליון 33. עמ' 123-136.

שילה, ג. (2007). החיים בוורוד - בני נוער וצעירים הומואים, לסביות ביסקסואליים וטרנסג'נדרים. תל אביב: הוצאת רסלינג.

נספח –

רשימת ארגונים להט"בים לבני נוער והסברה

לחיצה על אייקון תוביל לאתר הארגון

השתלמויות והסברה לצוותים

קבוצות תמיכה והסברה
להורים

מקלט חירום לנוער להט"ב

קבוצות לנוער להט"ב

קבוצות לבני.ות נוער להט"ב ערבים

מבטאים ולשונם מכונן המעג
קבוצות לנעור להט"ב ערבי

ארגונים נוספים לחברה הערבית

<https://www.foi.org.il/project/p-ylvt-nv-r-rby-gh-lvvn-lwn>

<https://almokhtalef.wordpress.com/>

רשימת כלל הארגונים

https://www.kolzchut.org.il/he/%D7%9C%D7%94%D7%98%22%D7%91/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99_%D7%A1%D7%99%D7%95%D7%A2

תמיכה לנוער טרנסג'נדר

שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית

קבוצות לבני.ות נוער דתיים

שהכל ברא לכבודו | תמיכה וחינוך לסובלנות

ארגון לסביבות דתיות

הומואים דתיים

הומואים דתיים
אורתודוקסים

